

УКРАЇНСЬКА ГРОМАДА

Орган Української Національної Думки

Ціна
20 гр.

Виходить що-неділі.

Адреса редакції й адміністрації:
ЛУЦЬК на Волині, Алеї Б. Хороброго, 70.

Передплата: в краю: на 1 місяць 1 зол., на чвертьріччя 3 зол., на пів року 5 зол. 50 гр., рік 10 зол.; за границею: на рік 2 америк. долари або їх вартість в вишій валюті.

Рукописів не звертається. — Оголошення після умови Непідписаних дописів не приймається.

ШЛЯХ ДО КРАЩОГО.

Підставою, на якій кожний народ будує своє майбутнє, є його свідомість. Свідомість в першу чергу рішає про добробут народу, про успіх народу у боротьбі за свої права, про волю, або рабство народу. Бо свідомість показує народові його силу, показує, як ту силу збільшувати і як нею орудувати, показує шляхи, якими треба йти, щоб добитись до мети, яку народ ставить перед собою. Свідомий народ хоч і маленький, а вартіший за народ великий, коли той не-свідомий.

Головна суть свідомости народу полягає в тому, щоби розуміти, що є корисне, а що шкідливе для нього; і коли щось є для народу корисне — то для цього не жалувати ні труду ні коштів, щоби його для народу добути, його в народі розвивати; і навпаки — коли щось для народу є некорисне, шкідливе, то знов не пожаліти нічого, щоби те зло від народу відвернути.

Чого народ добивається своєї школи, закладає культурно-освітні т-ва? Чого народ гуртується в господарчі т-ва, закладає різні кооперативи? Чого в народі повстають різні політичні організації? — Бо все це збільшує свідомість народу, дає йому господарчу силу, вчить його боротися за свої права; бо все це разом скріплює народ у його боротьбі за своє краще майбутнє.

Але все це само по собі не повстає, як сам по собі не росте на полі хліб. Все вимагає від народу трудів, праці, коштів. Коли праці і коштів більше, то всі оті товариства, організації стоять краще, то й справи народні знаходяться в ліпшій стані; коли їх менше — то й користь з того для народу менша. І з другого боку — коли у якого народу є більше всяких т-в і організацій, коли вони гарно розвиваються, то й кажемо, що цей народ є свідоміший, то той народ і більше поважають.

Трудно по чому іншому судити, чи народ є свідомий або ні. Колиб який народ зібрався у як найбільшому числі на всякі з'їзди, збори, віча — про нього ніхто не скаже, що він свідомий, коли з боку народу не буде труду, праці, коштів для свого-ж народнього добра. Хай якесь село кричить на всі заставки, що там немає школи, що вона потрібна, то ніхто не скаже, що це

село свідоме, коли воно не спроможеться на свій шкільний будинок. Так-же само і в цілому краю.

Що з того, приміром, що ми кричимо про потребу своєї школи, коли не спроможемось на те, щоб раз на рік зібрати хоч би оті деклярації на школу. Що з того, що кричимо про потребу приватного шкільництва, коли на нього немає в нас ні гроша і так на кожному полі. Хотілиб, щоб дешево і добрі товари купувати, а не закладаємо кооператив; хотілиб, щоб кооператива, коли вона вже є, добре розвивалася, а не вкладаємо у неї ні одного свого пая і т. д. — Це не є свідомість. Бо свідомість розуміє права, але так-же розуміє і обовязки. Кому-ж обовязків не хочеться нести, той ніколи й прав мати не буде.

Отже коротко кажучи — найкращим показником народньої свідомости є жертвенність на народні цілі. Це-ж таке просте: хочеш в жнива жати, посій на весну. Хочеш, щоб громадські справи добре стояли, не скупі на них свого труду, своїх жертв; а буде громаді добре — то й тобі не буде лихо.

Останній спосіб оборони.

Коли злочинець хоче закрити свій злочин, старається позбутися свідків. Коли брехун хоче, щоби йому вірили, старається не допустити до слова того, хто може сказати правду. А вже то кожний знає, що у кожному спорі, коли слухаєш одну сторону, все подобає на правду, і коли вислухаєш обі сторони, то тільки тоді найдеш дійсну правду і брехню.

Чесна людина ніколи не боїться свідків і ніколи не замикає тиме уст навіть брехунам. Бо чесність останеться чесністю, правда правдою, а брехня таки так брехнею і останеться, хоч часом спочатку хтось її і повірить, беручи її за правду.

Цих правд нікого вже не треба вчити. Проте є ще такі наївні люди, яким здається, що можна позбутися свідків, що можна комусь замкнути уста, заступити перед правдою чийсь очі, уха. І то чимало ще є таких людей, а навіть є сьогодні такі держави, що освятили у себе цей спосіб і проповідують свою „правду“ не допускаючи нікого до слова. Візьмімо таку Італію: голос має тільки фашизм. У такому знов Рад. Союзі — голос має тільки комунізм. Все інше мусить тільки слухати і мовчати. Проте бачимо, що це мало помагає. Шюде знають правду і про те, що робиться в Італії, знають, що діється і в Совдепії; знають не ту „правду“, яку тільки голосять всім і вся, але й ту скромну, незаплямовану, чисту правду, яку загнали в під-

Ми вже в своїм часі писали й порівнювали жертвенність наших північно-західних земель і Галичини. Тоді, коли там жертви на громадські цілі в певні означені часи доходять до сотень тисяч, то у нас — ледве до звичайних сотень. Але-ж зате, куди нам рівнятися з нашими надбаннями до того, що має наш народ в Галичині. До цієї справи ми ще не раз будемо повертати, а поки що стверджуємо, що жертвенність на громадські цілі у нас занадто слаба, що це не промовляє в нашу користь, що нам ще далеко до свідомости. Через те й не дивниця, що хоч як ми незадоволені, хоч як кричимо про наші кривди ті кривди не зменшуються, бо немає в нас ні сил, ні засобів з ними боротись.

Нашим завданням є — пробудити ту свідомість в найширших народніх масах, навчити наш народ розуміти й цінити громадські справи, пробудити народ до масової жертвенности на громадські цілі. Бо тільки цей шлях веде до направи лиха, бо тільки таким чином власними руками викуємо свій добробут.

пілья, а яка говорить зовсім що іншого, як та голошена „правда“, що на ділі є звичайною брехнею.

Проте це все-ж таки подобалося от хоч-би „Нашому Життю“ в Холмі. Віді тільки, що в нього немає такої сили, як у Муссоліно чи Сталіна, і воно тільки безпомічно кричить: не передплачайте і не читайте інших газет тільки нашу, бо інші газети брешуть, але мають розумних робітників пера і вас обдурять. — Які-ж то бідні ті писакі з „Нашого Життя“.

Але найшовся і „сильніший“ у своїм сосі прихильник засади: мовчати і слухати чи навпаки. Довідуюсь, що посол Чучмай, як голова Т-ва „Просвіта“ в Дубні, перевів на Раді Т-ва постанову, щоби в книгарні Т-ва не продавалось газет: „Селянський Шлях“, „Нарід“, „Укр. Нива“ і „Селіроб“. Не є ми прихильниками всіх з тих газет і тим певніше забираємо у цій справі слово. Наївному голові „Селі-Роба“, голові повітового Т-ва „Просвіта“, б. голові Начальної Економічної Ради мабуть повернулось щось у власній голові. Запитаємось його: неже не має у Вас іншої оборони своєї особи і своєї праці? То дуже сумно. Шкода Вас, бо й цей Ваш крок також помилковий, як на помилках спочиває вся Ваша, пане Голово, безголова політика.

Ст—ко.

Не забувайте про Рідню Школу.

З ПРИВОДУ КОНФІСКАТИ Ч. 41.

Dnia 11 października 1927 r. na posiedzeniu gospodarzem Wydziału Karnego I Sądu Okręgowego w Łucku postanowiono:

Rozpatrzywszy pismo Prokuratora przy S. O. w Łucku № 6293, wraz z wnioskiem Podprokuratora Dąbrowskiego o zatwierdzenie zajęcia druku czasopisma pod tytułem „Українська Громада“ z dnia 9-go października r. b. № 41 (48).

Zważywszy, że artykuł „hirsze jak po staromu“ — imputuje stronnictwo Rządowi „winę powiększenia rozmiarów katastrofy powodzi — mówi o rzekomych „atakach“ na prawo ukraińców, oraz podkreśla, że „sztucznie wytwarza się pogląd“, iż „ukraińcy pogodzili się z obecnym stanem swej przynależności państwowej“. Że ogólny ton tego artykułu stara się wzбудzić u ludności niechęć do Rządu rzekomo pozostawiającego ludność bez pomocy — w chwili katastrofy. Sąd, uznając w tym artykule cechy przestępstwa, przewidzianego w art. z Rozp. Prez. Rzeczyposp. z dn. 10.V.27 r. — stanowi — zatwierdzić zajęcie № 41 (48) — „Української Громады“, z mocy art. 76 tegoż Rozp. Na mocy art. 77 tegoż Rozporządzenia doręczyć orzeczenie osobom właściwym oraz umieścić ogłoszenie Ustawą przewidziane.

Na oryginalne właściwe podpisy. Za zgodność: za Sekretarza (підпис не читкий).

ВІСТІ З ВАРШАВИ.

(Від нашого варшавського кореспондента)

Позичка.

Після довгих — предовгих переговорів, міністерських поїздок і торгів Польща таки отримала позичку. О 2 год. ночі з 12 на 13 жовтня міністр фінансів Чеховіч підписав в імені польського уряду умову з представниками закордонних (американських, англійських і французьких) банкірів про позичку у висоті около 70 мільонів доларів (62 міль. доларів і 2 мільони англ. фунтів штерл.) на 20 літ. Разом з провізією (за посередництво) і коштами технічного переведення позички, Польща заплатить майже 9 відсотків від позичкової суми. Як одна з умов, під якими дано Польщі позичку, це постійний фінансовий „дорадник“, американець, який сидітиме в Надзірній Раді „Польського Банку“ й глядітиме на розподілення позички та виконання фінансового пляну, який Польща зобов'язується перевести. Докладно про умови отримання позички уряд ще мовчить і польська преса теж нічого про це не пише, дарма, що закордонні часописи про ці умови пишуть чимало. Покищо всі без виїмку польські часописи радіють „тріумфом“, який, мовляв, добула польська держава, отримавши доказ довіри до себе з боку закордонних банкірів.

Не підлягає сумніву, що уряд буде старатися використати справу позички для чисто політичних цілей. Отримання позички стане мабуть одним із найголовніших аргументів, якими оперуватимуть агітатори урядових партій при недалеких соймових виборах. Розуміючи це, „ендецька“ преса вже нині підкреслює, що отримання позички не є виключною заслугою уря-

ду марш. Пілсудського, бо перші підвалини під „правильну“ фінансову політику в Польщі поклав, мовляв, ендецький міністр фінансів Здзеховскі. Знов „пілсудчиківська“ преса зазначає, що маршалок Пілсудскі має особливе щастя до числа „13“. Найбільші свої воєнні побіди добував 13-го, минулорічний переворот зробив 13-го травня, позичка теж підписана 13-го!..

Партійні наради.

Чим ближче до виборів, тим жвавіший партійний рух. В минулому тижні радили у Варшаві головні управи аж трьох польських політичних партій і варшавський відділ четвертої партії. Передусім два дні (12 і 13) радили „Пясті“. До цих нарад ставилися усі з великим зацікавленням, бо річ ішла тут про можливість розколу у „Пясті“ на ґрунті ріжниць поглядів про відношення до уряду. Як відомо, голова „Пяста“ Вігос є смертельним ворогом марш. Пілсудського (і навпаки); тимчасом серед Пястів чути було в останньому часі голоси за потребою зміни політичної тактики партії у прихильному для уряду напрямку. Таким сторонником марш. Пілсудського вважають нпр. п'ястівського сенатора Войка. Ось сама близька урядові преса працювала над пересваренням п'ястівців і нетерпляче ждала вислідів наради їх головної управи. Та надії уряду завели, бо п'ястівці „добрими дотерпінням“ тактику свого провладу й одногласно висловили довіря Вігосові! Це була для уряду дуже прикра несподіванка.

Щодня історія була і з „Хржещянсько-Народовою“ партією (реакціонери поміщики й монархісти) з поміж трьох поміщицько-реакційних партій у Польщі, ХН ставить до Пілсудського найбільше вороже. Після недавніх нарад у Дзікові, про які ми вже писали, урядові чинники сподівалися, що прихильний для уряду вітер повіє й у рядах ХН-ів. Але не повіяв. На нарадах партії 13-го ц. м. до ніяких приемних для уряду несподіванок не прийшло. Єдино лише маленька партія „Хржещянсько-людова“ ксьондза Матакевича рішила стати на ґрунті підтримання уряду. Знов на ґрунті підтримання уряду. Знов же варшавський відділ т. зв. „Правиці-Народової“ (одна з трьох згаданих реакційних поміщицьких партій) обмежився до підкреслення ваги одного „господарського фрон-

ту“ (читай: велико-поміщицького, банкірського й фабриканського), до якого, мовляв, треба мерщій (з огляду на вибори!) змагати.

Вибори до мійських рад.

В останньому тижні відбулися у Польщі вибори у кількох містах до мійських рад: у Лодзі, Ломжі, Кельцах, Ченстохові, і ин. Всюду провалилися виборчі списки, які голосили тісну співпрацю з урядом. Однак провалилися також польські „ендеї“ (вороги нинішнього уряду). Пояснюється це тим, що щораз більша нужда й політика уряду, який, виразно старається приєднати собі великих дідичів і шляхту (наради в Несвіжі і в Дзікові, господарська політика і т. д.), настроює робітничі маси ворожо до уряду, але відштовхує їх теж від польських ендеків, які воюють тільки фразами й годують маси звиринною ненавистю до всіх „інородців“. Тому у виборах виграли здебільше польські соціалісти, а також комуністи, в рамена, яких пхає несвідущих легковірних людей — нужда.

З огляду на близькі соймові вибори, останні вибори до мійських рад дають уже нині приблизний образ виборів соймових. Нічого цей образ доброго урядові не віщує. Через те урядова преса старається підхлібити польським соціалістам: ануж може вони згодяться піти до виборів у бльоку з „санайніми“ уродовими партіями! Та цей рахунок мабуть не перейде: хто вже загнався на шлях опозиції, той перед самими виборами не звертає з нього, бо такий зворот грозить — скрученням голови. Це стара виборча правда!..

Сойм.

20-го ц. м., себто саме тоді, коли наша газета буде в руках шан. читачів, повинен зібратися сойм. Адже точно місяць тому був зачинений несподіваним листом президента — на днів 30. Однак у хвилині писання цих рядків не відомо ще: чи і коли збереться цей нещасний сойм. Якщо його цього й слідує тижня не скличуть, то 1 листопада мусять скликати згідно з конституцією на так звану звичайну бюджетову сесію. Річ ясна, що про ухвалення цим соймом цілого бюджету на рік 1928/9 нічого й казати, бо ж 22 листопада взагалі кінчається соймові його мало заслужений вік! Можливо,

Великий історичний процес в Парижі.

18 ц. м. розпочався в Парижі перед судом присяжних процес убийника бл. п. С. Петлюри — Шварцбарта. Процес викликає велике заінтересовання цілого світу, і потріває 10 днів Докладний звіт з процесу подамо в слід числах

І на Кремляччині не дозволеної Український Комітет Допомоги.

КОМУНІКАТ.

Дня 21-го вересня б. р. в м. Кремляччині з представників села й міста організовано Український Громадський Цовітовий Комітет допомоги жертвам позені в Галичині, про що зараз же повідомлено Староство. Пройшло два тижні з дня повідомлення Старства і Комітет, вважаючи себе легалізованим, (бо не одержав жадного заповідлення від Старства, в якому заперечувалося б його існування) розпочав діяльність. Було виготовлено і розіслано до українського населення Кремляччині відозву з закликом організувати комітети на місцях та приступити до збору пожертв. Дня 1 і 2-го жовтня б. р. Комітет звернувся до Старства з проханням про дозвіл на переведення збірок в користь потерпілих від повені: — дня 27-го вересня в м. Кремляччині карнавної збірки й з 1-го по 15-е листопада в повіті по підписок листах. Старство на такі збірки дозволу не дало і зазначило, що Комітет може вести роботу по організації допомоги лише в порозумінні з урядовим Комітетом, на чолі котрого стоїть сам п. Робакевич. Розуміється, Комітет не міг погодитися на подбну

що уряд пропонує ще йому до затвердження декрети, видані в зв'язку з позичкою і додатковий бюджет, щоби мати потім вільну руку. Але чи сойм згодиться вволити урядові волю і відійти на вічний спочинок, не накоївши йому в останніх хвилинах свого життя пакости?!

Але все на світі кінчається і ця негідна гра в піжмурки теж мусить колись скінчитися.

В останній хвилині довідуємось, що надзвичайну сесію сойму й сесію з а м к н е н о.

„співпрацю“ бо вважає, що українське громадянство має право само без участі адміністрації допомогати своїм братам в їх важкому горю.

Факти заборони збірок яскраво говорять про те, що польська влада, організовуючи свої урядові комітети, розглядає акцію допомоги, як справу політичної натурі. Оповіді про це населення Кремляччині, Комітет вірить, що українське громадянство не останеться байдужим до важкого положення, в якому опинилися жертви катастрофи і прийде їм з посиленою допомогою, надсилаючи пожертви потерпілим через українську пресу або безпосередньо.

Голова Комітету С. Жук.

Секретар Й. Жиглевич.

18 жовтня 1927 р. м. Кремляччині

3 кооперативного життя.

З 15 жовтня б. р. згідно розпорядження Ради Ревізійного Союзу Українських Кооперативів розпочав свою працю в Луцьку і міститься при вул. короля Ядвиги № 14 — Інспекторат Ревізійного Союзу Українських Кооперативів. Потреба унормовання праці наших кооперативів і поліпшення їх стану висунула необхідність замешкання на Волині інспектора Р. С. У. К., який разом з інструкторами і ревізорами Союзу, що працюють на наших районах, вже розпочав свою працю. Селянство зацікавлене кооперативом, як цілі громади так і поодинокі особи, можуть завжди отримати потрібні інформації, статуту, ріжні поради. Треба лише звернутися по вказаній адресі і там завжди необхідні відомості і пояснення будуть дані. Рівнож даються пояснення і листовно. Звертатися листами на адресу Луцьк, вул. королеви Ядвиги № 14, де тимчасово міститься інспекторат.

Чи Ви вже зложили свою лепту на тих, що потерпіли від катастрофи?—Це обов'язок свідомого українця

Грицько Гладкий.

На наших бездоіржжах.

IV. Верх нічменности.

Наші послы й сенатори в більшості „самоопреділились“ потворили свої окремі політичні партії, або пристали до існуючих партій в краю. Кажемо — був це крок неоправданий, а існуючих умовах помилковий, але трудно; тепер мусимо рахуватися з доконаним фактом і що більше — мусимо бути дуже обережними в оцінці нашої Парл. Репрезентації з огляду окремих її груп у новій ситуації. Тим більше, що весь час наші вороги намагаються звалити все лихо, якого зазнає наш народ, на плечі цілої нашої Парл. Репрезентації, щоби тим скомпромітувати саму ідею, яка пресвітувала нашому народові підчас виборів у 1922 році і тим самим підготувати ґрунт для своєї чорної роботи серед нашого народу при нових виборах.

Мусимо тут зазначити, що осуджуючи певні кроки нашої Парл. Репрезентації в минулому, осуджуючи особливо її занедбання або шкідливу, руйнівну роботу окремих її груп в краю, не можемо не признати, що на соймовому ґрунті наша Парл. Репрезентація по мірі своїх сил заступала інтереси нашого народу без огляду на політичні переконання окремих послів і

сенаторів чи окремих їх груп. І не вина тут послів і сенаторів, що не було між ними людини з сильною волею, з таким авторитетом, що не допустив би до розбиття, що цілу Парл. Репрезентацію утримав би в єдності до кінця. Дивно тільки як ріжні „роскольникі“, що вийшли з Клубу, не бачили, а для цього не треба було аж особливого політичного вироблення, що труднощі, які вони стрічали у своїй праці на соймовому ґрунті, збільшувалися якраз наслідком розбиття Парл. Репрезентації в соймі і наслідком руйнівної праці окремих її груп в краю, — що якраз не зводило всю їхню працю на нівець. Мусимо далі зазначити, що не всі послы й сенатори, не всі їхні групи спронувалися до духу народу на місцях; що осталося між ними й такі, які не сходили з того становища, яке подихтувала їм при виборах воля народу, помімо того, що вони також стали партійними.

Сама приналежність до якоїсь політичної партії, як ми писали „безумовно у звичайних смертельних мас своє оправдання“. Та й зрештою і в послы та сенатори не самий факт приналежності їх до ріжних партій наков нам стільки лиха. Адже прим. голова Матір'яного Т-ва „Провіста“ у Львові п. Галицький також належить до партії — до Українського Національно-Демократичного Об'єднання

(УНДО), але це з одного боку зовсім не перешкадає йому у праці в Т-ві, яке в цілому краю об'єднує на культ. освітнім полі людей ріжних переконань, членів ріжних партій, а з другого — це ніскільки не перешкадає людям ріжних політичних переконань цінувати й шанувати його, як світлу людину, як людину праці, як незамінного голову найстаршого нашого культ. освітнього Т-ва. Теж саме можна сказати про багато наших великих людей померших і ще живих, що були чи є членами окремих партій, але тішаться пошаною загальною. — Тут справа у чому виному.

Факт, що хтось з безпартійного стався партійним, не значить, що хтось з українця стався неукраїнцем. Коли ж помімо поділу на ріжні партії всі остали українцями, то вже самий той факт показує, що всеж такі є у всіх щось такого, ще є для всіх спільне — а це є справа не члена тої чи иншої партії, а справи члена кожної української партії, члена українського народу, одним словом справи — українця. Тих спільних справ є багато, а завершуються вони і головною спільною метою для всіх українців, — це незалежність українського народу. Кожна правдива українська партія до того стремить, тільки не всі йдуть одним і тим самим шляхом до мети

і не однаково уявляють собі в майбутньому устрій у своїй державі.

Для оборони спільних справ всього українського народу і у тій свідомості повстав в соймі і єдиний Український Клуб. Цей Клуб існує і сьогодні і сьогодні він стоїть на тому самому становищі, що й перед роком, двома, трьома роками, коли об'єднував у собі всіх наших послів і сенаторів, отже і комуністів і сельробів. Тільки сьогодні вже не всі послы й сенатори належать до нього; бо як казали комуністи, „Клуб є буржуазний“, хоч до нього належали тоді ще й сьогоднішні інтернаціональні сельробы або, як кажуть тепер сельробы: „Клуб стратив своє національне обличчя“. Це смішні історії, але разом і болючі, бо якраз тут починається все наше лихо. Тут починається брехня, демагогія, наклеп, нечесна гра, спекуляція на темноті народних мас. Во тільки подумати: посол Чучмай, якому помішав змисли інтернаціоналізм, став через те більшим українцем як прим. сенатор Черкавський, який вивів його в українці... А пригадаймо собі всю писанину „Нашого Життя“, яке довгий час існувало виключно завдяки підтримці Українського Клубу. Пригадаймо собі ту базарну лайку, а якою накинулись на своїх б. колег перше послы комуністи, потім сельробы... А рівночасно пригадаймо собі, що ті послы й сена-

Що діється в світі.

Литва звертається до Союзу Народів.

В зв'язку з останніми переслідуваннями литовців на В ленщині, литовський уряд вислав телеграфічно ноту-протест до Ради Союзу Народів. В цій ноті литовський уряд подає інформації в справі арештувань литовців та переслідування литовського шкільництва польською владою. Ноту підписав прем'єр Вальдемарас і міністр загран. справ.

Великий штрайк в Німеччині.

На цілому просторі середньої Німеччини вибух великий штрайк гірників-вуглекопів, що охопив майже 90 процентів всіх вугольних шахтів. Штрайкує 100.000 людей. Між штрайкуючими і поліцією вже були сутички. Рівнож були бійки між штрайкуючими і тими робітниками, що продовжують працю. Заворушення виникли на ґрунті зарібкової плати; робітники домагаються підвишки. Положення дуже п'явжне. Щоби не допустити до заворушень на місцях штрайку стягається сила поліції.

В Китаю кров летється далі.

Події в Китаю, де громадянська війна продовжується та не перестає литись кров, міняються з дня на день. Деякі з борючихся генералів зійшли з поля боротьби після поразок або з причин особистих, як там в більшості діється, інші продовжують братовбивчу різню. Не перестає змагатись за свої впливи і найсильніший з китайських вождів, відомий маршалок і манджурський диктатор Чанг-Со-Лін. За останній час він також зазнав од своїх противників чималих поразок, а було навіть таке, що противники Чанг-Со-Ліна (південна армія) загнали його аж до самого Пекіна, де вже було чути гарматну стрілянину. Але оце останні відомості з Лондону подають, що положення армії Чанг-Со-Ліна знов покращало. Останній перейшов у наступ і відкинув південні армії Шан-Ої і ген. Фенга на відлеглість 60-70 кілометрів од Пекіна. Чанг-Со-Лін наступ продовжує, а можливо—завтра буде знов відступати. І так без кінця, а людська кров летиться.

Чистка в комуністичній партії СРСР.

Після виключення з Комінтерну Троцького, Зінов'єва і ин. „чистка“

в московській комуністичній партії, йде далі. Останні більшовицькі газети принесли відомості, що Все-союзний ВЦК комуністичної партії виключив з партії вождя опозиції в юго-славянській компартії Ву йовича, виключеного з Виконкома III-го Інтернаціоналу разом з Троцьким. По постанові центральної контрольної комісії виключений з партії старий видатний комуніст Преображенський, а також 8 комуністів в Москві. Всі вони, особливо Преображенський, займали відповідні становища.—Як бачимо в компартії тріщить не на жарт, коли по одному правляча кліка виключає всіх видніщих своїх партійців, що з нею не погоджуються. Все це свідчить, що там іде до великих подій, бо ж і опозиціонери так уже не мовчатимуть, щоб покійно скорились Сталінінм.

В Рад. Союзі недостаток хліба.

„Аг. Вск.“ повідомляє, що продовольча криза в містах так загострилась, що перед споживчими склепами стоять черги, очікуючи коли буде хліб. Особливо відчувається криза в Москві. Брак хліба відчувається на Рад. Білорусі. Не достає рівнож збіжжя на засів.

Вбивство альбанського посла в Празі.

14 ц. м. в Празі докрано замах на альбанського посла в Болгарії Зену Бега. Вбив його двома стрілами з револьвера в кавярні шіснадцятилітній гімназист, альбанець, який прибув спеціально для цього з Риму до Праги. Вбивцю заарештувано. За причину вбивства він подав, що посол Бега був зрадником інтересів альбанського народу на користь Югославії.

До польського війська будуть брати в осени.

Польське міністерство військових справ опрацювало проєкт зміни побору до польського війська. Після проєкту цієї новелі, братимуть до польського війська не так як досі—в травні та червні, а в осени. Ті новобранці, що будуть визнані комісією здібними до активної служби, будуть негайно з комісії переслані до полків так, як це було в російській армії. Даліше передбачує новела зміну у видаванню відрочень для студентів та одних нокій кормителів родин, а саме—відрочення буде видаватись одно-разово на весь період проволочки,

а не як дотепер—щорічно. Кажуть також, що речинель військової служби буде скорочений до 15 місяців.

Ріжні вісти.

— В Лондоні виставлено на продаж найбільший в світі діамант, що важить 232 карати. Торги починаються з суми 250 тисяч фунтів штерлінгів (біля 11 мільйонів пол. зол.).

— На Рад. Білорусі в мінській околиці поширюється епідемія слячки.

— В Ялті (в Криму) підчас останнього землетрусу було 13 убитих і 385 ранених.

— За один рік в Н'ю Йорку побудовано 15.000 нових будинків.

— За останніх 5 літ було в Сполуч. Державах Америк 114.879 автомобільних смертельних випадків, 3 і пів міль. ранених.

— Страшна маса вовків появилася в північній Московщині. Вовки нападають масами на села, нищать худобу, а то й загризають людей.

— В Канаді англійський наслідник престолу удекорував медаллю „Тов. Гуманности“ нашого земляка 14-ти літнього хлопця-українця Волод. Ялентого за врятування з води кількох людей, що тонули. На урочистості був і англ. прем'єр Болдуїн.

— СРСР доставив цими днями Франції 16 вагонів яєць; перед війною Росія доставляла 2000 вагонів річно.

— В німецькому місті Лібштайні заложився один парубок, що за дві години прокурив 100 паліросів (цигарок). Він заклад виграв, але вневдовзі помер, затроений нікотиною. (Нікотина це отруя, яку має в собі тютюн).

— Біля Верхнеудінська в Росії трапилася самоходова катастрофа, підчас котрої загинув більшовицький генерал Галін, рад. емісар в Китаю. Крім Галіна було 8 ранених.

— Число членів комуністичної партії в Англії тепер налічує 7317 осіб а в минулому році було 11.000.

СТРАШНА ДИТЯЧА ПОШЕСТЬ.

В Європі спалахнула страшна дитяча хвороба, що звється хворобою „Гайне-Медіна“. Виявляється вона паралізом рук або ніг і трапляється у дітей од 1 до 4 літ. Невеликий відсоток дітей видужує, части-

на змирає, а багато лишається на все життя каліками. Ця хвороба почала поширюватись з Румунії, де й досі лютує, прибираючи застрашавчих розмірів. Більша половина дітей перехорувало. Всі школи закрито. З Румунії хвороба „Гайне-Медіна“ перекинулась до Німеччини, а звідти через Гданськ до коринної Польщі, де вже було кілька випадків. Назва хвороби повстала звідти, що її описали Гайне і лікар Медіна. Хвороба ця дуже заразлива.

Білету вступу — до раю.

Турок Абдул Сеїд мав в Єрусалимі малу крамничку продажі паперу, що приносила йому дуже скромний дохід. Думаючи над поліпшенням своєї долі, він впав на щасливу думку. Продав свою крамничку і замість продавання листівок—красивців Єрусалиму, став продавати—карти вступу — просто до раю... Назвався заступником Магомета на землі і голосив, що пророк доручив йому продаж вільних місць в сьомім небі, з чого дохід мав іти на бідних магометан. Абдул Сеїд, заангажував трьох агентів, котрі об'їздили цілу Палестину і продавали білету „вступу до раю“ по ціні од 50-2000 фунтів штерлінгів—відповідно від можності того, що набував. В коротці Абдул Сеїд став багатим, бо „інтерес“ ішов чудово.

Але певного дня сини одного якогось легковірного богача зажадали від Абдула звороту виплачених батьком двох тисяч, а коли Абдул опирався віддати гроші, заскаржили його до суду. Перед судом покликувались на те, що батько їх є таким страшним спекулянтом (лихварем), що не можна й припустити, аби міг „дістатись до неба“. А коли Абдул Сеїд помимо того прирік йому побут в небі, то він—звичайний обманець. Суддя був теї-ж думки і продавець „білетів до раю“ помандрував до в'язниці.

Ковельська ймення Лесі Українки Повітова „Просвіта“ влаштує двомісячні

ДІРИГЕНТСЬКО-РЕЖИСЕРСЬКІ КУРСИ

(листопад - грудень).

Докладні відомості програм курсів, умови вступу—можна листовно й особисто одержати щодня в Канцелярії „Просвіти“—Ковель Луцька 3.

тори, що остались в Українськїм Клубі, завжди готові були до співпраці і пропонували склад Президії Клубу з представників окремих партій, щоби кожна з них мала контроль і вплив на працю. Але не погодились на ту співпрацю перше комуністи, тепер відкинули це сельробів, які мали якийсь час в своїх руках цілу Президію Клубу і абсолютне нічим у своїй праці не визначились; більше того—виявились неадекватними до такої високої і почесної ролі, а помимо того самі тільки хотіли сидіти в Президії. Згадати хочби негідний українського представника виступ посла Козницького, як голови Парл. Репрезентації на відкритті польського „Інституту для бананів справ народо-восцільних“ у Варшаві. Проте по їхньому—вийшли тільки Український Клуб і ті, що в ньому остались. Винні тим, що не пішли по Ізній крутії диві, не тягнуться за чужим поводом.

Хто був тут правий—виявив посол Пашук. Вийшов колись з Клубу, вилаяв всіх своїх колег „буржуями“, „прихвостнями капіталу“; перед народними масами по артистичному бився в груди—за прагнучий народ розвивався, всіх за собою кликав. Дехто й повірив йому і пішов навіть у тюрму гнати за ідею, яку проповідував посол Пашук. А тепер виявилось, що пос. Пашук—помилувався; що“ по

тяжкій внутрішній боротьбі переконався“ і—навернувся.

Правда, тепер він ніби то пропав, оставивши иншу „покаянну“, що ніби знов помилювався. Але факт остається фактом; його ошукали, так-же само, як він, може й неспівомо, ошукував инших, з яких деякі повтікали були на Радянщину, а тепер повертали назад до краю і або зовсім звихнулись, або—сидять тепер в тюрмі. Згадати хочби вихованка посла Пашука б. відповідального редактора „Нашого Шляху“, що виходив в Луцьку, Л—ця. Втік був на Радянщину перед 2-ма місяцями арешту, повернувся і—опинився в польській дефанзіві. Або Л—на, що також пробрався до совітського раю, а тепер втік звідтіль і сидить в тюрмі. А що вже говорити про таких, як А-ч, що за 3 роки тюрми прийшов до розуму, але повернувши з тюрми, до тяжня помер на сухоты; що говорити про тисячі літ тюрми в політичних процесах на Волині... — І все це тільки тому, що посол Пашук „помилувався“.

Виявили це й наші сельробів. Пригадайте, як то почивалося сельробівське об'єднання, скільки там взаїмної хвальби, гарних слів про себе було. А тепер — сталося те, що пророкували несельробів, за що їм у свій час і попалося: галицькі москвофіли, заразивши наших послів сельробів московським интерна-

ціоналізмом, вивели їх в поле. А що то ще буде, коли нарешті пос. Козницький витягне „з під серця“ свої національні почування!.. Бо це ж не видумка, а його слова: „я поки що заховав свої національні почування отут“—і показав на те місце, де серце б'ється.

Політичні вихляси та скоки наших комуністів, а тепер сельробів, такі карколомні, такі бистрі й ненадійні, що будь хто за ними не поспіє; то була соціалістично-демократична партія, то нараз—комуністична; то була селянська партія—а то стала селянсько-робітничка; то була українська, а тепер—інтернаціональна. А хіба це йшло від народу? Ясно, що в масах неможливі такі фокуси, що все це робилося тільки у верхах, а в масах—це ще більше запутувало і так до неможливості запутані поняття, створювало хаос, вносило дезорганізацію і деморалізацію. А певної політичної лінії у них немає досі. За доказами не треба далеко шукати. Вистарчить прочитати „Наше Слово“, офіційний орган Сель-Роба (правди) з 9 жовтня ц. р. Наводимо дослівно виїмки:

„В статті п. з. „На чисту воду!“, що її надрукували народо-вольці у „Сель-Робі“ з дня 25. вересня пр. № 2, „антепретьюри“ з Валової вулиці вилукують з театральним патосом:

„...Чи була конференція соціал-патріотів та участь у ній посла Маківки? Чи був Церковний З'їзд та участь в ній Козницького і Пастернака? Чи сиділи сельробівські послы в унівеськїм клубі?!

Відповідаємо, — щож, було!.. І про це знають „крім нас і вас“ усі, що цікавилися політичним життям західно-українських земель.

Що більше,—ми признавали й признаємо, що участь послів Сель-Роба Козницького і Пастернака у церковному фашистівськo-унівеськo-петлюрівськoму абіговіщі у Луцьку—це ухил від сельробівськ. програми, до чого впрочім признаються оба названі послы; так само вважали і вважаємо помилкою участь посла Маківки в соціал-патріотичній конференції у Варшаві... І ці помилки та ухили також осудив Ц. К. Сель-Роба у своїх комунікатах. Так само вийшли сельробівські послы з Українського Парламентарного Клубу...“

Ну—щож, кажуть—було! Так по дитячому, наївно: було, помилювався, як довгі літа помилювався воленародовці, провадючи московську політику на українських землях.

Хто-ж міг знати тоді, що вони помилювались, коли сотні народу всі сторін краю слухали промов посла Козницького на Церковному З'їзді? Хто стверджує тепер, що вони помилювались? Хто запев-

ДОПИСИ

Темнота—грунт для дури-світів.

[Стара Лішня, пов. Володимир]

Хто тільки не хоче, то не „надуває“ наших селян. А все то—темнота.—Розійшлася одного дня чутка, що по селі ходять якісь „аптекари“ чи „лікари“. Всі, а особливо жінки, зацікавились цими „добродіяма“. Де-ж пак—носять різні ліки від усіх хороб: і від катару шлунок і від вереді і від малокровності та продають все так дешево, що й в аптеці за втрое більше ціну не купиш, а до того, хто „нема готувки“, то й старі російські срібняки приймають. Позбита-лись селяне, купують. Цей взяв „ліків“ за п'ять золотих, ця за 4 срібні рос. рублі, а ця на ще більшу суму, поки не розкупили цілої „аптеки“. Нарешті „аптекари“ пропали безслідно. Ніхто й не спитав їх, що вони за одні, хто їм дав „патент“ на „походну аптеку“, що варті на ділі їхні ліки, та чи не на те вони тільки й видумані, щоб в дурних грошики тягнути. Як в болото канула сила тяжко запрацьованого гроша. А як прийшлося збирати жертви на допомогу потерпілим братам галичанам, то колиб хоч один дав 5 зол.; „А на чорта потрібно це“. Хіба нам хто помагав, чи помагав? і т. д. Ось як виправдуються. — Ну, хай би то тільки старші отак на справи дивилися? Але ж мододь чим займається? Заробили зимою кількадесять зол. за коляду і що ви думаєте—відіслали хоч частину на Рідну Школу? До чиста усе пропили.—Що ж гуляйте—гуляйте та пийте, на здоровлячко вам, тільки не нарікайте на свою долю, що тепер погана, а що далі—то гіршою буде.

Очевидець.

Вистава.

[Селець, ковельського повіту].

2 ц. м. у нас відбулась вистава „Невольник“. Багато мусім доложити старання і праці молоді аматори, щоб показати людям колишню славу запорожців і їх боротьбу за волю України. Цілий тиждень перед виставою київля праця: привозили в порядок салю (селянська хата) робили зброю і шили костюми. В день вистави салю була переповнена публичністю; аматори на

сцені добре вивязались зі свого завдання. Не в одного в той вечір покотились з очей сльози і в думці пролинуло: „Деж ви, славні Запорожці, сини вольної волі“. Під час вистави положила багато праці молода панночка з Турійська Ольга Охримович, котра цілий час була при гриміровці, за що їй щира подяка, а також щира подяка всім аматорам, і побажання успіхів у дальшій праці.

„Невольник“

Солтис дбає, але про себе.

[с. Баківці, пов. Луцьк]

Мирон Пастерук солтисує в нас вже другий рік. Торішнього року заплатив у повітовстві за шкільних 2 гектари землі, що належить до школи, якби видер від учителями. І тепер вже заплатив на 28 рік. Громадяне хотіли засясти цю землю на користь школи, бо в школі дечого бракує: немає столі, нема хліва, і нема підлоги в кімнатах. Але солтис поспішив заплатити за землю для себе, а громаді каже: „А ваше яке діло? я є начальник і що захочу, то й зроблю“. Але було ще й так: громадяне прийшли до нього побалакати, що то буде з землею-гектарами. А він до них: „чого збираєтесь? Я заявлю на постерунок! Не вольно збиратись“. Отак і порадились.— Як то, думаємо, треба подумати, якби когось хочби й солтисом вибрати... А то так і гляди, що „начальником“ стане.

Ще у нас був другий приклад. Члени філії попросили громади випозичити шафку на бібліотеку. Громада дозволила і ми взяли. А тепер солтис каже: я вам викину кидяки. І не знаємо, що то з там—знаємо тільки одне, що громадяне вдруге такого солтиса не виберуть.

Член філії „Просвіти“.

На соймаковій дорозі.

[с. Сераховичі, гм. Несухожі]

Розбурхане виборами до самоврядування місцеве життя ввійшло в свою колишню колію. Всякий зайнявся своєю працею. Навіть наш повіт, соймак став показувати людям, що щось то і він робить. Маю на увазі дороги, що діляться на гмінні й соймакові. Гмінні дороги селянство щороку поправляє, а соймак на своїх дорогах тільки в цьому році почав працю. Не дивлячись на те, що ні одного не бу-

ло цілого містка, соймак найперше зробив посадку верби й тополі, потім поставив стовпи-кілометри. В кінці ж серпня ц. р. коли селянам з поля треба возити картоплю, а в поле гній, приступив соймак до ремонту дороги й мостів. Найгірше справа з тими мостами: розберуть старий міст, викопують рови через дорогу, об'їхати нема де, бо з одного боку болото, а з другого—озеро, та й хоч літаком перевозь з поля картоплю, а в поле гній, або об'їжджай кілька верт поза селом. І бідні селяне по пів дня возяться по селі і поза селом з картоплею і гноем, шукаючи об'їзду, бо бачите—сймак на своїй дорозі мости будує. Селяне возяться і мовчать, а соймак будує мости й... теж мовчить. А може то так і треба?...

Доки соймак не поправляв мостів, то селяне, аби не калічилися їх кві, самі поправляли ті мости своїм матеріалом, соймак-же, (чи може його підрядчик) розбираючи ті мости, замість того, аби матеріал з них віддати громаді на будову мостів на польових дорогах, продає той матеріал кому попало й то за дівдарма. Отак те діється у нас в Сераховичах на соймаковій дорозі. Невже-ж то так і мусять бути? Багато й ще є цікавого на тій дорозі, але про те вишим разом.

І. Подорожний.

Бідному завсіди щось перешкодить.

[с. Секунь ковельського повіту]

В березні 1928 року наш солтис Гриць Селівончик одержав від повітового земельного комісара через гміну об'яву, щоби об'явив громаді, що церковна земля оддається в аренду. Але солтис нікому не об'явив, а заарендував цю землю сам і припустив до себе ще трьох своїх приятелів: Платона Веремчука, Данила Деркача і Антона Шимчука. Не всі ці люди потрібують тієї землі, є межі ними, що й свій хліб продають. Але й на 1927 рік, вони знов хотіли взяти її. А є в нашій селі багато бідних, котрі мають по одній по дві і по три десятини землі і та в 32 кавалках і по закону вони мають право набути цю землю в аренду чи то навечно. От я ще в грудні минулого року подав просьбу до Окружного Уряду земського в Луцьку, щоб ту землю (до 70 дес.) чи то в аренду чи зовсім роздали малоземельним

і безземельним. Згідно з моєю просьбою зроблено було розпорядження ковельському повітовому комісарові, а 14 січня б. р. приїхав до нас в село війт Сергій Гелюта і об'явив, що в 1927 році церковну землю мають право набути малоземельні і безземельні. Звичайно—бідні люде були дуже заповолени і говорили, що є трошки правди на світі. На тім зібранню був і наш священник о. Микола Шумський, котрому війт сказав, що першенство на аренду церковної землі має він, але священник відмовився, бо в нього, ніби не було грошей. Вибрано двох уповноважених: мене і Павла Данилюка, для написання умови, з комісаром земским і зібрання грошей за аренду. Термін заплати був визначений до 1 березня.

3-го лютого зайшов я до комісара запитати, скільки треба грошей за аренду і довідався, що священник прислав заяву, що землю бере сам в аренду, через те громаді відмовлено. Священник позичив у банку грошей, заплатив за аренду землі, а сінокос зараз-же продав; вернув свої гроши за сінокос, а земля осталась дарма. Купили той сінокос такі, котрі можуть і без того обійтись. Продаючи, священник казав, щоб ті покупці не допустили бідняків, котрі хотіли заарендувати ту церковну землю.

До такого священника не треба біти на роботу й за гроші, а церковний староста цього року кочче хотів йому догодити: ходив по селі і виганяв люде на толоку. Але годі: дарма робити дурнів тепер мало. Дівчата тільки ходять на роботу до нього за гроші і як хто заробить який злот, то цілий рік ходить, щоб добитись запрацьованої заплати. А все одно йдуть. Причина—брак організованости. А пора б уже навчитися й себе шанувати. Інакше завсіди що небудь та не перешкоді нам стоятиме.

Гнат Нойнець.

ЦЕРКОВНІ СПРАВИ.

З діяльності Церковного Комітету.

Комунікати. — Український Церковний Комітет опрацював і має видати в близчі дні комунікати: про відношення до церковної влади і методи боротьби за права українського народу в своїй пра-

Чи Ви вже внесли декларації за українську школу?—Це також обов'язок свідомого українця.

нитъ нас, що вони тепер знов не помиляються?—Чи це є політична лівія?—Ми певні, що широкі народні маси, які перше й слухали й одобрявали Український Клуб і Церковний З'їзд і навіть ту конференцію соціалістичну у Варшаві, коли хочете, якраз скажуть, що товариші сельробы тепер помиляються. Коли-ж сельробы твердять, що вони тоді помилялись, то хай буде нам вільно сказати, що до цього вони самі не додумались і самі ще й сьогодні не знають, чи вони взяли правильну лівію, чи знов таки помиляються. Це кидає аж надто виразне світло на те, що не вони надають напрям своїй політиці, що вони не свою і не волю народу виконують; що, як колись посол Козацький сказав про комуністів: не знаємо, який накав вони отримують завтра. А все це, як ми бачили, обходиться народові дуже дорого.

Подякуємо тепер на їхню „політичну боротьбу“.

Політична боротьба в засаді виховує маси; але—коли ця боротьба ведеться розумно, на ґрунті ідейному, на ґрунті суперництва різних ідейних напрямків“. В такій боротьбі маси виховуються, гартуються, йдуть часом ріжними шляхами, але зближуються до одної мети. Але, по правді кажучи, то у мозгах всіх наших „роскольників“ не було даних для такої боротьби.

Поза дорожніми фразами, крилатими словами запозиченими з модного більшовицького словаря, у них нічого більше й не було. І тому вся боротьба звелась не до конкуренції надбавих цінностей, а до того, щоби через очернення, опоганення другого виплисти собі на верх.

Головною зброєю, страхополохом для народніх мас вони висувають—угоду з поляками, з буржуазією. Просто смішно слухати вічно ці теревені про угоду. У нас тепер взагалі скривлене поняття про угоду, а люде загубили всяку міру для її означення. Ця „угода“ стала сьогодні фактично тільки якимсь таємним страхополохом. Приміром: коли „Громаду“ закрили, то вона все таки „була угодовою і навіть видавалась за польські гроші“ (бо не погоджувалась з політикою Чучмаїв); коли-ж пос. Чучмаї на своїх вічах запевнює вірність про лояльність своєї партії—то це не угода. Коли український емігрант набуває польське обивательство—то це угода, а коли пос. Чучмаї чи інші його товариші, як посли, присягали на вірність Річипосполитої Польської—то це не угода. Коли якийсь українець в польській уряді забалакає по польськи—то це угодовець, коли-ж пос. Чучмаї на своїм вічу у Варковичах балакає до звичайного шпика по польськи, то це не угода. Коли хтось забалакає з „угододавцем“

—то це угода, а коли весь луцький Сельроб явно висуває на чолі українських інституцій „з даада продаада“ угодовець, то це не угода. Що більше—коли хтось тільки зизує, або комусь здається, що зизує на Варшаву—то це страшний угодовець, але, коли хто з головою вліз в московське болото—то це не угодовець. Вибачте, але тут смердить нікчемністю. А вже по відношенню до Українського Клубу і його членів і послів сенаторів, б. колег, то сельробівські послі більше як нікчеми. Бо, повторюємо, політика одних і других по відношенню до польського уряду нічим не ріжниться.

Нападк сельробівських послів, на послів і сенаторів що не з ними, переходять всяке поняття людське, їх динізм немає собі рівного. Візьмімо хочби такий приклад: „Наше Життя“ освітлюючи зовсім неправдиво історію з виборами в 1922 р., каже, що дійсно селянсько-робітничих послів вибрано кількох“, (має тут на увазі, звичайно, своїх сельробів), а про решту пише: „яка користь для українського працюючого люду, що цілий ряд людей, будучи послами дбали про свої шкурні інтереси, прикупили собі шматок земельки, чи побудували камешчак за гроші, які одержували титулом посольської платні“. —Як це згучить в органі посла Чуч-

має, що в чеськім Карльсбаді по 50 зол. денно платив за утримання, бо дешевше для пана посла було невагідно. Як говорити про це куркулеві послові Маківці з його земелькою і буржуазно обставленими ділками в Холмі, послові Козидькому з його хутором в Михалківцях, послові Підгірському з його новою відлею в Любштові? — (Довольте вам сказати, що на це навіть посольських діет мало) Та навіть комуніст пос. Пащук і той прикупив собі кусочок земельки...

Більшої нікчемности по відношенню до своїх б. колег бути не може. Але вони пишуть і—находять таких, що їм вірять у їх „безкорисність“, у їх „пролетарскість“. Нас це зовсім не бентежить, що є такі, що вірять брехні. Во час працює для правди. А правда врешті витисне печатку на добі сьогоднішніх проповідників дружби коневодного українського народу з народами глобителями: „шкурники“. І тоді народ винесе свій суд. Нерви у нас кріпкі і тієї світлої хвилини коли в народі до слова прийде правда ми дочекаємось.

**ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ
І ПОШИРЮЙТЕ
„УКРАЇНСЬКУ ГРОМАДУ“.**

дідній церкві та визволення її від напливового росполітизованого елементу, та про проект „Основного статуту Св. Автокефальної Православної Церкви в Польщі“. Комунікати ці будуть надруковані в Ч. 1 журналу „Рідна Церква“, що вже в друку.

Повітові Церковно-Народні З'їзди. Укр. Церковний Комітет скликає повітові церковно-народні з'їзди: на 27 жовтня, в четвер (на Параскеви в Рівному, а 30 жовтня в неділю, у Володимирі).

Кожне село має вислати на повітові з'їзди до свого повітового міста на призначений день по трьох делегатів і видати їм уповноваження на письмі. Крім цих делегатів, повинні обов'язково прибути також усі представники, що були від даного повіту на Укр. Церковному З'їзді в Луцьку 5-6 червня ц. р. Дозвіл на повітові церковні з'їзди дістають уповноважені від повітів.

Пленум Церк. К-ту. Пленарне засідання Укр. Виконавчого Церковного Комітету призначено на 29 жовтня, в суботу, в Кременці. Порядок денний: 1. сучасний стан укр. церковної справи, 2) організація статутного союзу українських церковників.

ЩО ВИЩЕ

На допомогу жертвам по-венеї в Галичині зложив п. Євген Лібацький з м. Уязд, Лодзького воєв.—5 зол. і Вч. Архимандрит о. Полікарп зібраним між богомольцями на Покрову в Жировицькому монастирі—50 зол. Разом досі зложено через нашу Редакцію 246 зол. 10 гр.

Про посла Пащука і досі немає докладних відомостей, де він на одиється. Кажуть—нібито живе в Гданську і—по наказу хлбодавців мовчить. Між тим комуністична фракція в соймі випустила комунікат, в якому каже, що не приймає назад у свій склад посла Пащука, який зложив про це своє заяву, бо він виявив слабкість, хитання. Зрозуміло, чому не приймають; бо ще сьогодні не вияснена ціла історія з останньою ганебною „заявою“

посла Пащука.—Дуже повчаюча ціла історія, хоч наразі ще за адкова.

Кредит на добудову в Луцьку. Магістрат м. Луцька сповістив мешканцв м ста, що „Банк Краєвого Господарства“ відкрив відповідний кредит на докінчення розпочатих будівель в Луцьку. Близших інформацій уділює статистичний Відділ Магістрату.

Вбивство поліціанта. 10-го ц. м. поліціант з постерунку Ківерці Францішек Коморовскі провадив до в'язниці в Луцьку молодого хлопця (кажуть 19 літ) засудженого на кількамісячну тюрму ніби за незарештований випас худоби. Віля самої брами в'язниці, заарештований запитав поліціанта, котра година і коли поліціант, одвернувшись до брами, щоб подивитись на годинник, той стрілив з револьвера і поклав поліціанта трупом на місці, а сам утік. Звідки вбивця дістав револьвер, досі невияснено. Забитий мав 27 літ. Після вбивства поставлена на ноги вся луцька поліція перевернула майже цілий повіт і на 3-й день вбивцю зловлено.

Осторога. Воєвідський Уряд остергає населення Волині перед набуванням білетів т. зв. „льотереї ланцуської“ фінансової інституції, званої „Кредит Голяндаїс“. Білети ці появились на Волині і розраховані на легковірність набувців, що хотіли б легко стати багатими.

Мійські вибори. В Володимирі, з приводу уневажнення попередніх виборів, відбулись дня 9 ц. м. другі вибори до Мійської Ради. До виборів стало 66 прц. виборців. Обрано 12 поляків, 3 українців, 12 жидів і 1 росіянина.

В Дубні бурмістром обрано дотеперішнього бурмістра В. Боярського. На заступника бурмістра обрано жидя Гурвіца, але староста його не затвердив, через те вибори відбудуться вдруге.

Заборона перемолу житньої муни. 3 8 ц. м. вийшло в життя роспорядження Президента Річипосполитої про заборону перемолу житньої муни нижче 65 проц. Т. ч. хочеш чи ні, а мусиш їсти чорний хліб, бо так велять.

Прищипка на Волині. У володимирському та ковельському повітах шириться зараза прищипи. Щоби припинити ширення зарази воєвідство замкнуло торги на худобу та заборонило вивіз її за границю.

Податки. В часі від 15 жовтня до 15 листопада припадає до заплати друга рата ґрунтових податків за 1927 рік. Крім того в жовтні платні є залеглости маєткового податку та податки відрочені або розложені на рати з терміном заплати на цей місяць.

3 кримінальної хроніки Волині.

— В с. Конюшки, варковецької гм. на Дубенщині невідомі злодії обікрали церкву, забравши 100 зол., 7 руб. сріблом і пляшку вина.

— В с. Дроздзень, ковельського пов. Василь Нечипорук підчас бійки забив односельчанина Павла Климюка. Причина—особисті порухунки. Нечипорука арешт вано.

— В м. Голобах підчас пожежі поліціанти виганяли людей до гашення. Іван і Василь Книші не послушалися і кинулись з лопатами на поліціантів. Останні вжили зброї, наслідком чого Василь Книш ранений револьвровою кулею, а Іван Книш—багнетом. Провадиться слідство.

— З в'язниці в Кременці, вилонивши ґрати втік Василь Заєць, засуджений на півтора роки за вбивство. Повідомлена поліція в Катербургу, кременецького пов. виследила Зайця, що перехоувався в стадолі в Вілії. Коли поліція ввійшла в стадолу, Заєць застрілювався.

— В с. Суйми, будеражської гм, здолбунівського пов. кількома стрілами з револьвера вбито керовника місцевої школи, поляка Ст. Петровського і селянина того-ж села Якова Микитюка, котрий разом з учителем їхав на возі. Справців не виявлено.

— В м. Бережці кременецького пов. 3 озброєних в револьвери бандитів напало на дім управляючого маєтком Вл. Струся в цілі грабжа. Коли управляючий ставив опір вони ранили його в руку, після чого Струсь втік на постерунок поліції. Ранено також лісничого маєтку Вл.

Гая, що був у той час в домі управляючого. Бандити акрали 400 руб. золотом, 300 доларів, 200 зол., пашпорти, мисливську рушницю і т. и. і—користаючись темною ніччю втікли.

— На полі біля кол. Копані. теслуґівської гм., Дубенського пов. двоє невідомих людей пасли коней в конюшині селянина Якова Бойчука. Коли останній це зауважив і йшов, щоби вигнати коні з конюшини, один з невідомих стрілив 2 рази з револьвера. Куля пробивши рукав жупана й сорочки, поранила Бойчукові плечо. Злочинці сіли на коні і втікли.

Пожежа. Дня 11 ц. м. вибухла в м. Луцьку при вул. Кручій, № 2 пожежа в домі Беніса з причини занеачищення комину сажою. По прибуттю пожежної сторожі пожежу зліквідовано.

УВАГА І КУРЦІ! УВАГА І

Множаться випадки наслідування ріжними фірмами наших паперців до папірос в книжочках „Machorka Solali“, які тішаться серед курців великим успіхом. Тому вважаємо своїм обов'язком повідомити про це Шан. Курців.

Наші паперці до папірос виробляються від десятків літ у власній фабриці після спеціальних рецент і постійно у тому самому добірному сорті. Тих добірних сортів паперців уживаємо тільки для наших власних марок Отже просимо Шан. Курців звертати увагу при купівлі паперців „Machorka Solali“, щоби кожний листочок паперців мав водний знак „Solali“, бо всі інші марки які пропонують як наші, є тільки наслідуваннями, а є виконані з маловартісного паперу і є часто шкідливими для здоров'я.

Знов Шан. Купецтво перестерігаємо перед набуванням таких фальсифікатів, бо проти фрм, які фальшують товар, ми внесли карну справу до Суду.

„SOLALI“ папірничий промисл
Сліжка з о. п.

С. А.—вч.

До праці, до світла! (Просвітне життя на Кременецчині).

(Докінчення)

З поданих анкетних звідомлень видно, що лише одна читальня в с. Передмірці систематично провадила читання по історії України, географії та природознавству. Решта читальень на організацію планомирих викладів з тої чи іншої ділянки знання не спромоглися. Цей факт дає підставу ствердити, як мало керуючі органи читальень сприяють над питаннями планомирих організації просвітньої роботи і способами її переведення, а між тим єдино оправданою може бути лише та освітня праця, що ведеться по певній системі. В одній читальні (Шпиколоса) був переведений курс навчання неграмотних, де-які читальні (Савчиці, Бережці, Лопушко, Шумківці і вш.) звертають увагу на виховання дітей; а конче потрібно, щоби при кожній читальні повстав дитячий клуб, в якому виховувалися б підрастаючі покоління в почуття національної свідомости і приналежности до своєї батьківщини. А кожна читальня повинна звернути свою увагу на організацію власних бібліотек, на систематичне переведення цілого ряду читань, звичайних бесід, лекцій, курсів з ріжних ділянок знання, зайнятися вихованням дітей, навчанням неграмотних, доцільною постановкою театральної справи, бо власне ці напрямки праці творять зміст просвітнього життя. Очевидно не все сразу вистається досягнути,

але коли зробиться щось хоч в одному напрямку, то вже можна сказати, що зусилля не пропали марно, і наслідки роботи будуть.

Для реалізації цього плану просвітньої роботи потрібні такі передумови: перш за все люди, підготовлені до праці і переконані, що така робота є потрібна, а потім витревалість і віра, що тільки шлях освіти є єдином, основним і підставовим засобом організації наших вивольних сил. Досвід життя переконує нас в тому, що лише ті читальні добре стоять і дійсно провадять позитивну роботу, які в своєму провіді мають—я не скажу високо освічених людей—але переконаних і розуміючих вагу освіти і прагнучих її. На досвідчених керівників виховуються вони в процесі самої праці. Коли такі люди пройдуть ще відповідні методичні курси, то лише після цього культурно-освітня праця стоятиме у нас на відповідній височині.

На Кременецчині бракує якраз таких працівників на просвітньому полі. Через те Рада Т-ва „Просвіта“ влаштувала в початку цього року перші освітні курси, маючи на увазі перед курсантами розкрити зміст просвітньої праці і способи її переведення. Зрозуміла річ, що одних таких курсів для того, щоб при їх допомозі можна було налагодити доцільно просвітне життя в цілому повіті, не досить; такі курси, червонодзеві протягом кількох літ, щойно зможуть дати сподівані наслідки. Виходячи з цих міркувань, Рада Т-ва має намір на протяж цього року влаштувати ряд просвітних курсів, якіб спеціалізували просвітню роботу і рівнож

давали методичні підстави для її ведення.

З іншої організаційної роботи, переведеної „Просвітою“, треба вказати на досить успішне переведення шкільного публіцисту, який однак, як і скрізь не дав ніяких практичних наслідків. Кляди, переведені на „Просвіту“ й „Рідну Школу“ пройшли з більшим матеріальним успіхом, ніж в попередні роки.

Загальне враження: ростем, без сумніву йдемо вперед, хоч і не в таких розмірах, як було б можна навіть при тих умовах, в яких знаходимося зараз. Щоб просвітня справа дійсно рушила вперед, належним чином, необхідно побороти в собі де-які браки. До них належать: брак дисципліни, байдужність, жертвенности на національній потреби та брак почуття відповідальности кожної одиниці за майбутнє свого народу. Останнє особливо відноситься до нашої інтелігенції, яка за невеликими винятками не почувается до обов'язку поділитись з своїм мевше освіченим братом знаннями, які змогла набути, дякуючи кращим обставинам свого життя.

Ширшому загальному наших просвітян бракує самодіяльности. При кожній стизности з просвітнянами на селі завжди почується від них такі побажання: „необхідно, щоб приїхав інструктор з „Просвіти“, а то нас не слухають, треба заохотити людей до праці“ і т. д. Вимоги цілком слушні—треба, щоб інструктор їхав на село, коли його там потребують, але при цьому забувається про одне: інструктор приїде, розкаже, як необхідно про-

вадити працю, з'ясує, яких способів праці необхідно дотримуватись—і поїде, а читальня залишається знову сама і роботу в ній і надалі мають провадити ті люди, що залишилися на місцях; і коли вони не виявляють повної ініціативи, то чи посується просвітня справа наперед від того, що був інструктор, а місцеві люди нічого не робитимуть? А скільки є якраз таких випадків, що після відвідань інструктора і обіцянок востги роботу просвіта справа все є в оплакаемому стані Чому? Та тому, що на місці бракувало ініціативи. Сила просвітнього, як і кожного життя, міряється тою кількістю енергії, що в нього вкладається. Це положення повинні затамити ті працівники, що шукають слабости руху в сторонніх, „привхождящих“ обставинах.

Другою нашою хобою є відсутність жертвенности на національній цілі Матеріальний стан наших „Просвіт“ є дуже важкий, усмішність же кожної справи—в тому числі й просвітньої—залежить в головній мірі від її матеріальних засобів. Можна було б далеко більше робити, якби наші просвітняне акуратно виплачували свої членські внески,—та цього на превеликий жаль немає, що виходить на шкоду справі. Виправдання, розуміється, і тут можна знайти: скажуть—завинила наша темнота; та правда, але треба вважати, що цим аргументом не можуть послугуватися члени Т-ва, вони-ж бо є свідомими членами нації, і тому, то стали членами „Просвіти“. А скільки є в повітовій „Просвіті“ людей, що не платять членських внесків і вважають, що „Просвіта“ повин-

Біржа на 21.X. Долар америк. 8'87, золото руб. 5—23'70 зол.

Ціни на збіжжя за пуд.
жито — 5'75, пшениця—7'55, ячмінь—5'75, овес—5'20, гречка—6'15, просо—6'00, ріпак—8'50, лянка—8'00, вика 4'70, хвасоля—6'70, горох—7'70, мак—18'00 картоплі—1'00, цибуля— . зол.

ПОШТОВА СКРИНЬКА.

— Свідомий з судобицької гміни.—Справу з війтом Ничипорюком, як Ви її представили, слідби нап'ятувати, але дописів, про які ми не знаємо, хто їх пише, не друкуємо. Та й факти треба полати виразніше. Вашого допису не помістимо.

— Читальня „Просвіта“ в Старожуків. Заплачено до 1.X.

— п. Гр. Приймись—Рожнице. 5 зол. одержано. Заплачено до 10.XII.

— Філія „Просвіта“ в Хорохоріві. 3 зол. одержано. Заплачено до 9.I.1927 р.

— Сюзон Новацький—Борсуки. 3 зол. одержано. Заплачено до 10.X.

Кілька порад молодим аматорам сцени.

„Вистава „Наталка Полтавка“ в Луцькій українській гімназії 16.X.1927 р.)

Признаюсь, що на виставу „Н. П.“ у (гімназії) я йшов з певним упередженням, думка була, що побачу типову учнівську виставу на зразок колишніх вистав в російських гімназіях, с незмінним „Ревізором“ та „Женітьбою“ Гоголя. Отже те, що я побачив на виставі в гімназії розвіяло це мое упередження. Не можу сказати, що вистава і в цілому і в деталях була досконалою, художньою, але наближалась до художності, оскільки це було в силі для наших молоденьких акторів.

Найкраще вив'язалися з своїх ролей Наталка і Возний. У Наталки (Сиротенко) багато даних для сцени: добрий голос, чітка дівчина, вільна гарна постава на сцені, уміння вив'язатися з часто непередбачених для артиста труднощів. Дуже добре передано початок другої дії (розмова з матір'ю—до моменту, коли Наталка кидається до матері на груди і вони влох починають плакати).

Добре передано в 3-ій дії цілий комплекс душевних переживань Наталки; стан прагнення після заручин з Возним, радість в результаті нежданої зустрічі з Петром, тверда постановка зрвати з Возним. Тут

на рахувати їх членами лише з обов'язку. Інша річ жертвенність мас. Вони менше свідомі під оглядом національним і їм, що так байдужі до національних обов'язків, і дивуватися не приходиться. Колиж ходять про реальну роботу, то мусять знайти і матеріальні засоби, і дати їх познати цього інший, як тільки сам український народ, а в першу чергу його свідомі члени; бо сподіватися помочі від когось в сучасних обставинах не маємо жадних підстав.

Всеж таки треба ствердити, що нарівні зі зростом нац. свідомості росте і жертвенність на нац. ділі; необхідно тільки більше активності від свідоміших людей. Як не важкий матеріальний стан Кременецького Т-ва, віриться, що він покращає, що самі члени внесуть свої вкладки, які уможливають дальшу роботу.

Картина просвітнього життя на Кременецчани не була б повною, колиб пройти мимо тих адміністративних утисків, які як „із рога ізобілія“ сипались на „Просвіту“. Розповідати на цьому місці про всякого рода репресії, шкани, яких допускався п. Робакевич в відношенні до „Просвіти“, не варто; читаючому загальному українського громадянства все це добре відомо з преси. Але необхідно ствердити, що своєю політикою цей „шляхтич на Кременецькій загороді“ сприяв нормальній розвіт просвітної справи. Особливо слабші характери, стероризовані всемогучою рукою п. старости, знеохочувались і відходили од праці, і тільки нечис-

ленні сильніші духом гартували себе для роботи на користь овому народові. Той-же факт, що Рада Т-ва в цих дуже важких умовах праці не ввійшла з сдино-оправданого шляху громадської роботи на мавівці, треба піднести як її заслугу. Дякуючи цим доволі важким моментам праці, ширший загаль просвітян передумав і зрозумів, що здорова просвітян і всяка інша громадська робота має провадитися власними силами, без оглядання на чужу допомогу,—що лише так поведена праця може ширші маси виховати в пошані до себе та спроможна збудувати маси до творчої, самодіяльної праці по організації свого власного життя.

Які завдання ставить Рада Т-ва в наступному році просвітної роботи? Поширити просвітне життя під оглядом організаційним та поглибити його внутрішній зміст шляхом переведення як методичних, так і загально-освітніх курсів. Поповнити бібліотеку і заохотити читальні до заложення своїх власних книгозбірень, підготувати по можливості бібліотекарів, поставити на належну височину аматорські гуртки на селах, організувати на селах і в місті молодіж в плясці, перевести шкільний п'єсбідіт та створити організацію, яка дбала про розвиток українського приватного шкільництва—ось ті плани роботи на біжучий рік. Чи вдасться це все виконати—це залежатиме від зусиль всіх просвітнян і від їх матеріальної допомоги в замірах Ради.

Спільними зусиллями тт. просвітнян, до праці до світла!

Раджу шановній пані,

Radzę szanownej Pani dobrze!

щоби шановна пані вживала тільки **МИЛА „ОЛЕНЬ-ШІХТ“**, бо воно є не тільки гварантовано чисте, але передовсім дешеве завдяки своїй видайности. Кожна господиня, що дбає про чистоту і цілість білизни, вживає тільки відомого в цілім світі **МИЛА „ОЛЕНЬ-ШІХТ“**.

Просимо остерігатись фальсифікатів і звертати увагу на марку

Mydło Jeleni Schicht

особливо важке—уміло зробити переходи од цих різнородних переживань; пригнічення радості, резигнації. А це Наталці вдалось добре. В одному місці була небезпека, чи не зіб'ється Наталка з прив'язаного току, а це в дії 2, в пісні „Чого вода каламутна“. Наталка на цілих три тони піднесла свій голос; був момент побоювання за голосові засоби, наслідки могли бути сумні; адже збитись з тону під час гри це часто—програти справу. На щастя з допомогою тут прийшов сам. Котлярівський: пісня закінчується гістеричним плочем, і за цю благодійну ківніцю вхопилась Наталка і — вирядувалась, правда—не скінчивши самої пісні.

Возний (Гакек) один з кращих Возних, яких мені траплялось бачити на аматорських виставах. Вразіння од Возного: це, як кажуть росіяне „канцеляр-

ська криса“, зміст її життя—в'язати хитромудрі петельки. Підчас цього в'язання в душу „криси“, помімо її волі, врывається життя; він заохався в Наталці. Але „звичка—друга природа“: кохання до Наталки — епізод, який переістотити „криси“ не може; як швидко палахнуло у Возного кохання до Наталки, так швидко воно і згасло, а „криса“ зісталася „крисою“. Таке розуміння типу Возного дала мені гра Возного в гімназії. На мою думку розуміння таке близьке до правди; тільки так підходячи до цього типу, ми зрозуміємо досить нежданне відмовлення Возного од прав до Наталки; пояснення його відмовлення природною добротою — ненатуральне! отакі, мов, ми—полтавці—святі та божі! Одні великий мінус в грі Возного (Гакека); коли він говорить чи співає, то дійсно—гра, колиж перестав

говорити і співати, то повертається начеб-в декорацию. Артист, перебуваючи на сцені, увесь час мусить бути активним, коли не говорить чи не співає—мусить надолужувати добре продуманою мімікою. А то маємо 3-ю дію; Возний бачить претендента на Наталку, Петра; коли Петро для Терпелихи „мара“, то ще більше „марю“ мусить бути він для Возного. Це треба показати у відповідній міміці, неждучи репліки.

Для того ж блідою невинуватою художньо була остання сцена в 3 дії, де Возний вступає янголом-мьртоворцем: спочатку він силкується прогнати Петра, вінці сам просить Терпелиху поблагословити Наталку і Петра; що і як він пережив поміж цими двома моментами — ми не знаємо—для того, що цих переживань в відповідній міміці актор нам не показав. (Докінчення буде)

Звичайний загальний з'їзд „Рідної Школи“ у. п. т.

відбудеться у Львові, дня 2 листопада 1927 (середа)

у салі „НАРОДНОГО ДОМУ“ при вул. Рутовського ч. 22.

Початок о годині 9 рано.

Право участі з рішальним голосом мають відпоручники кружків, вибрані Загальними Зборами Кружка (§ 26 уст. 4). На кожних 50 членів припадає один відпоручник. Кожних 25 членів нової 50-ки уважається за повну 50-ку. Кружок може мати найбільше 15 відпоручників, а мусить мати найменше одного (§ 50 статута).

Відпоручники являються з писемними повноваженнями від свого Кружка. Передача повноважень на іншу особу недопускаема (§ 50 стат.)

Якщо о год. 9 не буде на салі статуту вимаганого числа відпоручників (100), то в 10 годині перед полуднем п'їчуться наради без огляду на число приявних (§ 52 статута).

Головна Управа „Рідної Школи“.

о. А. Каштанюк
м. голова.

Микола Бабин гр.
секретар.

Залізничні знижки на Загальний З'їзд „Рідної Школи“.

За старанням Управи „Рідної Школи“ уділила Дирекція Залізниць у Львові знижку на залізничні білети для делегатів на Загальний З'їзд „Рідної Школи“ у Львові, що відбудеться дня 2 го листопада 1927, а саме 66 проц. з поворотом, як це було в минулому році. Повітові Кружки „Рідної Школи“ вишлють негайно скількість запотребування таких знижок для делегатів своїх і всіх підчинених Кружків до Головної Управи „Рідної Школи“, яка вишле готові бланкети на руки повітових Кружків для доручення делегатам враз з поученнями їх ужиття.

Голова Управи „Рідної Школи“
у Львові, Ринск ч. 10.

БЮЛЕТЕНЬ СУДОВОГО ПРОЦЕСУ ШВАРЦБАРТА

виходить що-дня підчас процесу в Парижі
Передплата за весь час процесу в Польщі, з пересилкою 2 зл. 50 гр.
Ціна окремого числа 30 гр.

„ТРИЗУБ“

Український тижневик виходить в Парижі.
Передплата в Польщі на 1 місяць 4 зол. Ціна окремого числа 1 зол.
Набувати можна у представника Адміністрації „ТРИЗУБА“
Warszawa, ul. Podwale 16 m. 15. Bazar. Przychodźko.